

Bruxelles, 30. lipnja 2026.
(OR. en)

11345/26

ESE 2

POP RATNA BILJEŠKA

Od: Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine
DEPREZ

Za: Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije

Br. dok. Kom.: COM(2026) 325 final

Predmet: IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU
Godišnje izvješće za 2025.: Dvadeseto godišnje izvješće o provedbi
pomoći Unije na temelju Uredbe Vijeća (EZ) br. 389/2006 od
27. veljače 2006. o uspostavljanju instrumenta financijske potpore za
poticanje gospodarskog razvoja turske zajednice na Cipru

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2026) 325 final.

Priloženo: COM(2026) 325 final

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 30.6.2026.
COM(2026) 325 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Godišnje izvješće za 2025.: Dvadeseto godišnje izvješće o provedbi pomoći Unije na temelju Uredbe Vijeća (EZ) br. 389/2006 od 27. veljače 2006. o uspostavljanju instrumenta financijske potpore za poticanje gospodarskog razvoja turske zajednice na Cipru

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Godišnje izvješće za 2025.: Dvadeseto godišnje izvješće o provedbi pomoći Unije na temelju Uredbe Vijeća (EZ) br. 389/2006 od 27. veljače 2006. o uspostavljanju instrumenta financijske potpore za poticanje gospodarskog razvoja turske zajednice na Cipru

1. UVOD

Uredba Vijeća (EZ) br. 389/2006¹ („Uredba o pomoći”) temelj je za pružanje pomoći turskoj zajednici na Cipru i njome se propisuje podnošenje godišnjeg izvješća Europskom parlamentu i Vijeću. Cilj je programa pomoći turskoj zajednici na Cipru olakšati ponovno ujedinjenje Cipra poticanjem gospodarskog razvoja te zajednice, pri čemu se osobita pozornost posvećuje: (i) gospodarskoj integraciji otoka, (ii) poboljšanju kontakata i veza između dvije zajednice i s EU-om i (iii) pripremi za provedbu pravne stečevine EU-a nakon što se ciparski problem riješi.

2. PROGRAMIRANJE POMOĆI

Od 2006. do kraja 2025. za aktivnosti u okviru Uredbe o pomoći namijenjeno je 760 670 469,93 EUR. U rujnu 2025. za godišnji program djelovanja za 2025. odobren je iznos od 33 721 307,00 EUR². U sklopu višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2021. – 2027., s ukupnim proračunom od 240 milijuna EUR, osigurana su višegodišnja financijska sredstva za taj program. Program pomoći i dalje je iznimna i prijelazna mjera. Cilj mu je pripremiti i olakšati punu primjenu pravne stečevine na područjima Republike Cipra na kojima Vlada Republike Cipra nema stvarnu kontrolu nakon rješavanja ciparskog problema.

U slučaju sveobuhvatnog rješenja ciparskog problema Vijeće će na temelju prijedloga Komisije jednoglasno odlučiti o potrebnoj prilagodbi Uredbe o pomoći. Osim toga, Uredbom Vijeća (EU, Euratom) 2020/2093³ predviđa se revizija višegodišnjeg financijskog okvira u slučaju ponovnog ujedinjenja.

3. MEHANIZMI PROVEDBE

Program pomoći se provodi na područjima Republike Cipra na kojima Vlada Republike Cipra nema stvarnu kontrolu („područja koja nisu pod kontrolom vlade”) i na kojima je primjena pravne stečevine privremeno suspendirana na temelju Protokola br. 10 uz Akt o pristupanju. Pomoć se provodi u okviru izravnog i neizravnog upravljanja.

Komisija nastavlja provoditi program pomoći u iznimnim političkim, pravnim i diplomatskim okolnostima. Osiguravanje pomoći u skladu s Uredbom o pomoći ne

---

¹ Uredba Vijeća (EZ) br. 389/2006 od 27. veljače 2006. o uspostavljanju instrumenta financijske potpore za poticanje gospodarskog razvoja turske zajednice na Cipru i o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 2667/2000 o Europskoj agenciji za obnovu (SL L 65, 7.3.2006., str. 5.).

² Provedbena odluka Komisije od 11. rujna 2025. o donošenju Akcijskog plana za tursku zajednicu na Cipru za 2025. [C(2025) 6117] – [Odluka o programu pomoći 2025. – Europska komisija](#).

³ Uredba Vijeća (EU, Euratom) 2020/2093 od 17. prosinca 2020. kojom se utvrđuje višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021.–2027. (SL L 433I, 22.12.2020., str. 11.).

podrazumijeva priznavanje bilo kojeg javnog tijela na područjima na kojima Vlada Republike Cipra nema stvarnu kontrolu. Za provedbu programa potrebni su *ad hoc* dogovori i istovremeno poštovanje načela dobrog financijskog upravljanja. Alati koji se koriste za to su: (i) detaljno praćenje ugovora i ciljane potpora korisnicima, (ii) revidirani uvjeti plaćanja i (iii) oprez pri korištenju bankovnih jamstava. Pomoć uključuje znatan iznos bespovratnih sredstava za koje je potrebno intenzivno upravljanje resursima.

U slučaju ponovnog ujedinjenja i stupanja na snagu sveobuhvatnog rješenja ukinut će se suspenzija primjene pravne stečevine u skladu s Protokolom br. 10. Zbog toga i kako bi se olakšala provedba projekata koji se financiraju iz programa pomoći, turska zajednica na Cipru mora se postupno uskladiti s pravnom stečevinom.

Komisija provodi odabrane projekte posredstvom Ureda EU-a za podršku programu na područjima koja nisu pod kontrolom vlade u Nikoziji. Osim toga, Predstavništvo Komisije na Cipru na cijelom otoku organizira sastanke, seminare i konferencije za novinare i komunicira s ciparskom javnošću, među ostalim i o temama koje se odnose na program pomoći. Također, informacijska točka EU-a, koja se financira iz programa pomoći, provodi niz komunikacijskih aktivnosti i aktivnosti za povećanje vidljivosti u okviru kojih pruža informacije o politikama, prioritetima i mjerama EU-a za potporu turskoj zajednici na Cipru i pritom promiče europsku kulturu.

4. PROVEDBA TIJEKOM RAZDOBLJA IZVJEŠĆIVANJA

4.1. Opći pregled

Komisija nastavlja provoditi Uredbu o pomoći s općim ciljem podupiranja ponovnog ujedinjenja.

Komisija je u razdoblju izvješćivanja nastavila pružati potporu glavnim inicijativama. Među njima su: (i) program stipendija EU-a za tursku zajednicu na Cipru, (ii) program mirovnog obrazovanja za srednjoškolce u suradnji s udruženjem United World Colleges, (iii) podupiranje mjera za izgradnju povjerenja pod pokroviteljstvom čelnika dviju zajednica, kao što su Odbor za nestale osobe na Cipru, Tehnički odbor za kulturnu baštinu i tehnički odbori dviju zajednica te (iv) inicijative za poticanje i omogućivanje trgovine preko zelene crte razgraničenja.

Potpورا socioekonomskom razvoju zajednice i dalje je glavna značajka programa.

Pružena je prilagođena pomoć za poboljšanje standarda u važnim gospodarskim sektorima u okviru projekata usmjerenih na privatni sektor i poduzeća u prehrambenom sektoru. Poduzete se važne mjere za poboljšanje zdravlja životinja i sigurnost hrane u turskoj zajednici na Cipru, što je korisno za cijeli otok i EU.

Komisija je nastavila pružati pomoć turskoj zajednici na Cipru u usklađivanju sa standardima EU-a utvrđenima mjerama donesenima 2021. za registraciju zaštićene oznake izvornosti (ZOI) „Χαλλούμι/Halloumi/Hellim” i utvrđivanje uvjeta za trgovanje tim proizvodom preko zelene crte razgraničenja. Osim toga, Komisija je nastavila sazivati neformalnu radnu skupinu za „Halloumi/Hellim”, koja okuplja dionike iz obje ciparske zajednice.

U 2025. pokrenuti su značajni infrastrukturni projekti koje financira EU. Neki od njih su: (i) proširenje linearnog parka uz rijeku Pedieos/Kanlıdere na sjeverni dio Cipra, (ii)

proširenje mjesta prijelaza Agios Dometios/Metehan, (iii) ugradnja fotonaponskih ploča u postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda na lokaciji Mia Milia/Haspolat, (iv) zamjena kanalizacijskih cijevi glavnog kolektora Trunk 1 i (v) postavljanje povratne cijevi za pročišćenu vodu.

Kapacitet korisnika za učinkovitu provedbu pravne stečevine nakon sveobuhvatnog rješenja i dalje se uvelike razlikuju. Međutim, turska zajednica na Cipru nastavila je ostvarivati napredak u usklađivanju s pravnom stečevinom u nizu područja, kao što su sigurnost proizvoda, borba protiv pranja novca, obrazovanje, statistika i okoliš, te pokazuje kontinuiran interes za poboljšanja u drugim sektorima i područjima.

Na kraju godine na snazi su u okviru programa pomoći bila 102 ugovora.

4.2. Napredak po ciljevima

Opći je cilj programa pomoći olakšati ponovno ujedinjenje Cipra poticanjem gospodarskog razvoja turske zajednice na Cipru. Osobita se pozornost posvećuje: (i) gospodarskoj integraciji otoka, (ii) poboljšanju kontakata između dvije zajednice i s EU-om te (iii) pripremi za primjenu pravne stečevine.

Aktivnosti provedene 2025. opisane su u nastavku za svaki cilj Uredbe o pomoći.

4.2.1. 1. cilj: Promicanje društvenog i gospodarskog razvoja

Komisija je nastavila promicati i podupirati gospodarsku integraciju i razvoj turske zajednice na Cipru. Ojačala je svoju dugotrajnu predanost povećanju konkurentnosti i inovativnosti privatnog sektora ciparskih Turaka, pri čemu je prepoznala da su mala i srednja poduzeća okosnica lokalne gospodarske aktivnosti. Od početka programa pomoći EU je dodijelio više od 2554 ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava u iznosu većem od 27 milijuna EUR za razvoj privatnog sektora.

Komisija je 2024. pokrenula novu inicijativu za potporu inovacijama i povećanju konkurentnosti poduzeća ciparskih Turaka. Otad su u okviru programa „eunite”, koji se provodi u suradnji s društvom Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ)GmbH, dodijeljena bespovratna sredstva u ukupnom iznosu od gotovo 2 milijuna EUR za 45 poduzeća koja trguju ili žele trgovati preko zelene crte razgraničenja, što im je omogućilo da se usklade sa standardima EU-a. Osim pomoći u obliku bespovratnih sredstava, u okviru programa „eunite” održano je 14 tečajeva osposobljavanja, uključujući radionice o propisima EU-a o sigurnosti proizvoda i hrane, na kojima je sudjelovalo 338 sudionika, uz 13 događanja za uključivanje javnosti, u okviru kojih se 356 sudionika povezalo s mentorima, kolegama i stručnjacima. U okviru razvoja prilagođenih planova za inovacije pružena je potpora za 32 poduzeća, a za 16 poduzetnika osigurano je individualno mentorstvo. Natjecanje „Startups4Peace 2025” dodatno je pridonijelo suradnji dvije zajednice, pri čemu je 10 *start-up* poduzeća (četiri poduzeća ciparskih Grka i šest poduzeća ciparskih Turaka) iskoristilo pogodnosti mentorstva, intenzivnih programa osposobljavanja i početnog financiranja. Potpora poduzetnicima ciparskih Turaka bila je dopunjena širim mjerama za uvođenje lokalnih pravnih tekstova o sigurnosti proizvoda usklađenih sa standardima EU-a te sustava nadzora tržišta i

kontrola koje se temelje na procjeni rizika za lokalno proizvedenu robu u zajednici ciparskih Turaka usklađenog s EU-om.

Komisija je nastavila i partnerstvo sa Svjetskom bankom radi potpore gospodarskoj konvergenciji na Cipru. Svjetska banka dostavila je makroekonomska izvješća, podržala trgovinsko i poslovno okruženje te poboljšala statističke podatke. U 2025. započela je izrada dva ključna izvješća o procjeni kvalitetne infrastrukture u turskoj zajednici na Cipru i mobilnosti radne snage, a ta će izvješća biti dovršena 2026., zajedno s planovima provedbe. Održivo ulaganje EU-a u gospodarski razvoj i konvergenciju pomaže u transformaciji poslovnog okruženja i pojedinačnih poduzeća te postavlja temelje za dinamičniji i otporniji privatni sektor ciparskih Turaka koji je u skladu sa standardima EU-a i spreman je iskoristiti mogućnosti jedinstvenog tržišta EU-a.

Sustav EU-a za zaštićenu oznaku izvornosti (ZOI) proizvoda Halloumi/Hellim koji uključuje obje zajednice nastavio se provoditi tijekom 2025. Kad se u potpunosti uspostavi, taj sustav može donijeti znatne gospodarske koristi i proizvođačima proizvoda Halloumi/Hellim iz zajednice ciparskih Turaka. Do 2025. četiri proizvođača i 24 poljoprivredna gospodarstva iz zajednice ciparskih Turaka dobila su certifikat ZOI-ja. Početak provedbe inspekcija zdravlja životinja i sigurnosti hrane na područjima koja nisu pod nadzorom ciparskih vlasti znatno je odgođen jer je delegiranje ovlasti subjektu Bureau Veritas odgođeno za više od godinu dana, na kraj ožujka 2026. To je nepovoljno utjecalo na sudjelovanje dionika iz zajednice ciparskih Turaka u sustavu ZOI-ja i sposobnost praćenja zdravstvenog stanja životinja u turskoj zajednici na Cipru. Komisija je tijekom godine surađivala s tijelima Republike Cipra kako bi se riješio problem tih kašnjenja.

Dugotrajni rad na jačanju upravljanja u području sigurnosti hrane i zdravlja životinja usklađenog sa standardima EU-a te poljoprivrede i ruralnog razvoja u turskoj zajednici na Cipru doveo je do napretka u tim područjima. U 2025. pokrenut je prvi program za uzgoj ovaca i koza, a sustav znanja i inovacija u poljoprivredi (AKIS) u turskoj zajednici na Cipru stvorio je nove mogućnosti za taj ključni gospodarski sektor. Dugoročna pomoć EU-a bila je presudna za pružanje potpore turskoj zajednici na Cipru u brznoj provedbi hitnih mjera kao odgovora na izbijanje bolesti slinavke i šapa u prosincu 2025. S obzirom na ozbiljnost te bolesti i njezine gospodarske posljedice na cijelom otoku, dugoročna potpora EU-a tom sektoru i dalje je prioritet.

Komisija je 2025. nastavila pružati potporu obrazovnom sektoru, a prioriteti su strukovno obrazovanje i osposobljavanje te osposobljavanje nastavnika. Pokrenut je novi projekt tehničke pomoći za uspostavu sljedećih sustava u strukovnim školama: sustava za osiguranje kvalitete, sustava za priznavanje bodova i sustava za akreditaciju. Taj se projekt temeljio na prethodnom znatnom radu na reformi strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i razvoju kurikuluma. Projekt „Poboljšanje poučavanja i učenja stalnim stručnim usavršavanjem i mehanizmom inspekcije”, koji je dovršen 2025., pozitivno je utjecao na osuvremenjivanje i decentralizaciju osposobljavanja nastavnika u zajednici. Glavni cilj projekta bio je razvoj više od 100 modula u četiri ključna područja: učinkovito poučavanje i učenje, uključivo obrazovanje, sigurne škole i upravljanje školama. Projekt se trenutačno provodi, ali i dalje postoje problemi zbog nedovoljno razvijenih pravnih okvira, primjerice jer nije definirana uloga edukatora nastavnika koji je odgovoran za njihovo osposobljavanje za nove module. Mjere za rješavanje tog pravnog problema i

dalje su prioritet u tom sektoru, a potpora se pruža u okviru Instrumenta za tehničku pomoć i razmjenu informacija (TAIEX).

Komisija je 2025. nastavila pružati potporu za poticanje trgovine preko zelene crte razgraničenja. Unatoč tim mjerama trgovina preko zelene crte razgraničenja smanjila se 2025. za 5 %, na 14,4 milijuna EUR, uglavnom zbog povećanja cijena u turskoj zajednici na Cipru. Tijekom godine nije bilo dopušteno trgovati novim vrstama prerađene hrane neživotinjskog podrijetla preko zelene crte razgraničenja. Poslovna zajednica pokazala je velik interes za povećanje usklađenosti sa standardima EU-a. To je vidljivo iz sve većeg broja upita poslanih jedinstvenoj kontaktnoj točki EU-a (EU OSS) za trgovinu preko zelene crte razgraničenja, koja poduzećima i trgovcima zainteresiranim ili uključenim u trgovinu preko zelene crte razgraničenja pruža informacije, potporu i prilike za umrežavanje. Od početka inicijative 2023. jedinstvena kontaktna točka EU-a osigurala je prilagođenu potporu za više od 100 trgovaca.

4.2.2. *2. cilj: Razvoj i restrukturiranje infrastrukture*

Od 2006. osigurana su znatna financijska sredstva EU-a za poboljšanje infrastrukture u turskoj zajednici na Cipru. U 2025. ugrađene su dodatne kanalizacijske cijevi na površini od 153 kilometra kako bi se zamijenili oštećene septičke jame koje bi mogle kontaminirati podzemne vode. Novija ulaganja uključivala su sustave upravljanja vodama i mreže otpadnih voda, mjere energetske učinkovitosti te sustave za mjerenje kvalitete zraka i buke. Pokrenuti su jednako važni infrastrukturni projekti dviju zajednica, kao što su proširenje mjesta prijelaza Agios Dometios/Metehan i obnova linearnog parka uz rijeku Pedieos/Kanlidere.

Strukturne poteškoće u radu odlagališta u turskoj zajednici na Cipru nastavile su se 2025. i postale još izraženije. Loše funkcioniranje odlagališta i upravljanje njime nisu sustavno ispravljani, što je dovelo do toga da je odlagalište gotovo potpuno puno i ugrozilo održivost cjelokupnog gospodarenja otpadom u turskoj zajednici na Cipru.

Kako bi se poboljšao i zaštitio okoliš, Komisija je nastavila podupirati tursku zajednicu na Cipru dovršavanjem obnove lokalne mreže za kvalitetu zraka i kapaciteta za praćenje vode. Osim toga, Komisija je financirala procjenu koncentracije teških metala u tlu, podzemnim vodama i usjevima na području ravnice Morphou. Te su aktivnosti nužne za poboljšanje kapaciteta lokalnih tijela za praćenje, evaluaciju i poticanje očuvanja prirodnih resursa uz istodobno smanjenje rizika za zdravlje ljudi i bioraznolikost na najmanju moguću mjeru.

U okviru Programa Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) nastavila se provedba Instrumenta EU-a za lokalnu infrastrukturu na temelju postojećih sporazuma o doprinosu potpisanih s Komisijom u ukupnom iznosu većem od 37 milijuna EUR. Iz Instrumenta EU-a za lokalnu infrastrukturu podupire se priprema i provedba ulaganja u ključnu infrastrukturu, kao što su: (i) poboljšanje kanalizacijskog sustava u području Mandres/Hamitköy, (ii) postavljanje spremnika za vodu, crpnih sustava i solarnih ploča u Lefki/Lefkeu, (iii) osiguravanje sportskih objekata i opreme u više škola te (iv) izgradnja jedinice za prihvata sadržaja septičkih jama za postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda Mia Milia/Haspolat.

4.2.3. *3. cilj: Promicanje pomirenja, mjere za izgradnju povjerenja i potpora civilnom društvu*

Nastavile su se pružati prilike za dijalog, pomirenje i izgradnju povjerenja između dviju zajednica u okviru inicijativa za izgradnju povjerenja pod pokroviteljstvom Ujedinjenih naroda. Te inicijative uključuju Odbor za nestale osobe na Cipru i tehničke odbore dviju zajednica, rad ciparskog foruma za dijalog i organizacija civilnog društva i program stipendija koji se nudi u partnerstvu s udruženjem United World Colleges.

EU je 2025. Odboru za nestale osobe dodijelio 2,6 milijuna EUR, čime je zadržao stabilnu razinu potpore od 2006. i znatno doprinio izgradnji mira. Time je ukupni doprinos EU-a Odboru za nestale osobe dosegao iznos od 41,1 milijun EUR. Ta sredstva čine otprilike 80 % ukupnog operativnog proračuna Odbora za nestale osobe i obuhvaćaju ključne laboratorijske i terenske aktivnosti. Do kraja 2025. Odbor za nestale osobe ekshumirao je posmrtnu ostatke 1714 osoba i identificirao 1063 od 2002 nestale osobe za kojima traga. Međutim, s protekom vremena istrage i iskapanja koje provodi Odbor za nestale osobe postaju sve složeniji i zahtijevaju kontinuirano financiranje.

U okviru programa pomoći nastavilo se podupirati 13 tehničkih odbora (tijela dvije zajednice koja su osnovana pod pokroviteljstvom UN-a) koji djeluju pod izravnim vodstvom čelnika dviju zajednica. Ti odbori imaju dvojaku zadaću: olakšavanje političkih pregovora i istodobno poticanje praktične suradnje kako bi se poboljšao svakodnevni život obiju zajednica.

Tehnički odbor za kulturnu baštinu od 2011. stalno prima financijska sredstva EU-a. Ta financijska potpora promiče pomirenje i suradnju tih dviju zajednica kroz zaštitu kulturno značajnih lokaliteta, uključujući vjerske spomenike i groblja. Do kraja 2025. Tehnički odbor za kulturnu baštinu primio je otprilike 32,5 milijuna EUR financijskih sredstava EU-a, što je omogućilo očuvanje, jačanje strukture, fizičku zaštitu ili obnovu više od 200 lokaliteta na cijelom otoku. Da bi se potaknuo javni interes, u okviru programa razvijena je digitalna platforma za virtualne obilaske lokacija te je pokrenuta inicijativa „Mladi ambasadori baštine” kako bi se mlade Ciprane uključilo u očuvanje i promicanje njihove kulturne baštine.

U okviru programa pomoći pružena je i ciljana pomoć za preostalih 12 tehničkih odbora putem namjenskog instrumenta potpore. Od 2023. do 2025. osam odbora iskoristilo je milijun EUR za financiranje niza raznih inicijativa, od tehničke suradnje u pitanjima politike (npr. suzbijanje nametnika) do informativnih događanja u zajednici (npr. izložba fotografija dviju zajednica). Učinak tih odbora bio je ograničen zbog nepovoljnih političkih, klimatskih i operativnih ograničenja, ali njihovo postojanje kao platforma za suradnju i dalje je važno.

U 2025. u okviru programa dodijeljene su stipendije za dodatnih devet studenata iz zajednice ciparskih Grka i devet studenata iz zajednice ciparskih Turaka, što im je omogućilo upis na fakultete članove udruženja United World Colleges. Od uspostave programa 82 izuzetna mlada Ciprana primila su potporu za pohađanje dvogodišnjeg međunarodnog prijediplomskog programa, kojem je cilj okupiti pojedince te ih potaknuti na suradnju u postizanju mira i održive budućnosti.

Inicijativa za dodjelu stipendija dopunjena je aktivnostima uključivanja mladih i kratkim tečajevima na Cipru, u kojima je do kraja 2025. sudjelovalo više od 450 mladih. Ti su naponi potaknuli sudionike na pozitivne društvene promjene u njihovim zajednicama.

Potpora civilnom društvu nastavila se 2025. Projekti „Prostor za građansko djelovanje” i „Tim za bespovratna sredstva” uspješno su dovršeni, a u prosincu 2025. započeo je

dopunski projekt kojim se usluge u okviru tih projekata spajaju, a čiji proračun iznosi 2,3 milijuna EUR. Tijekom sljedeće dvije i pol godine u okviru unaprijeđenog projekta „Prostor za građansko djelovanje” nastavit će se pružati tehnička pomoć organizacijama civilnog društva u izgradnji njihovih kapaciteta, među ostalim u upravljanju sredstvima EU-a i njihovoj provedbi. Neki od ciljeva tog projekta su promicanje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva te poticanje umrežavanja i zajedničkog djelovanja s ciparskim Grcima i drugim organizacijama civilnog društva iz EU-a. Uz potporu EU-a lokalne organizacije civilnog društva uspješno su dovršile projekte koji se bave, primjerice, pravima seksualnih manjina i promicanjem zapošljavanja osoba s invaliditetom i bivših osuđenika. Komisija je olakšala i suradnju među organizacijama civilnog društva ciparskih Grka i ciparskih Turaka u područjima kršenja ljudskih prava, borbe protiv trgovine ljudima, kulture, mladih i sudjelovanja u socijalnim mjerama.

U okviru devetog ciparskog programa dodjele bespovratnih sredstava za civilno društvo na djelu dodijeljeno je 16 ugovora o bespovratnim sredstvima u ukupnom iznosu od 2,22 milijuna EUR. Odabrani projekti obuhvaćaju važna područja, uključujući: (i) zaštitu okoliša i održivi razvoj, (ii) pomirenje; (iii) izgradnju povjerenja te (iv) promicanje sudjelovanja civilnog društva u procesu postizanja rješenja. U okviru drugih ključnih projekata nastavio se rad na osnaživanju žena i potpori žrtvama rodno uvjetovanog nasilja, zagovaranju prava mladih, zdravstvenim pravima, pravima životinja i stvaranju poticajnog okruženja za organizacije civilnog društva.

Ciparski forum za dijalog, koji okuplja političke stranke, sindikate, poduzeća, profesionalne udruge i udruge poslodavaca te organizacije civilnog društva iz obje zajednice, nastavio je 2025. s radom uz financiranje sredstvima EU-a. Forum je organizirao nekoliko sastanaka svoje političke radne skupine, koju čine političari iz većine stranaka u dvije zajednice. Na jednom od tih sastanaka ta je skupina održala raspravu s posebnim izaslanikom EU-a za Cipar Johannesom Hahnom. Radna skupina Foruma pokrenula je svoj „Vodič za tržište rada”, trojezični resurs otvorenog pristupa u okviru kojeg se konsolidiraju ključni statistički podaci o zapošljavanju i gospodarski statistički podaci iz obiju zajednica na otoku. Osim toga, udruga Platforma za ljudska prava koju financira EU nastavila je provoditi aktivnosti usmjerene na rodnu ravnopravnost, borbu protiv trgovine ljudima, prava izbjeglica, prava LGBTI+ osoba te slobodu udruživanja, izražavanja i tiska.

4.2.4. 4. cilj: Približavanje turske zajednice na Cipru EU-u

Komisija od 2022. u partnerstvu s Goethe-Institutom provodi program stipendija EU-a za tursku zajednicu na Cipru. Tijekom akademske godine 2024./2025. studentima iz turske zajednice na Cipru dodijeljene su ukupno 142 stipendije za studiranje u državi članici EU-a. Osim toga, razvijena je strategija za bivše studente kako bi se bivšim studentima omogućilo da se umreže i uključe i iskoriste svoje vještine i mogućnosti te kako bi se povećao broj takvih studenata koji se kao stručnjaci vraćaju u tursku zajednicu na Cipru.

Od 2007. studentima je dodijeljeno 2418 stipendija za više od 100 sveučilišta u 23 države članice EU-a. Te su stipendije dodijeljene: (i) studentima prve godine prijediplomskih studija, (ii) studentima diplomskih ili doktorskih studija te (iii) istraživačima i stručnjacima za daljnji razvoj jezičnih i profesionalnih vještina u raznim državama članicama.

Informacijskom točkom EU-a upravlja Ured EU-a za podršku programu. Ta je informacijska točka svojim aktivnostima, uključujući one na internetu, 2025. postigla visoku razinu vidljivosti i uspješno informirala javnost o učinku programa pomoći i ulozima

EU-a u procesu postizanja rješenja. U okviru informacijske točke EU-a i drugih projekata koje financira EU 2025. organizirano je više od 350 komunikacijskih aktivnosti i aktivnosti za povećanje vidljivosti, uključujući prvu proslavu Dana Europe u kojoj su sudjelovale obje zajednice, koja je privukla otprilike 5000 sudionika. U tom je razdoblju izrađeno otprilike 30 informativnih sažetaka, brošura i audiovizualnih materijala. Taj velik angažman pokazuje jasan i sve veći interes zajednice za više informativnih događanja i aktivnosti informiranja povezanih s EU-om u predstojećem razdoblju. Taj interes odražava stalnu potražnju ciparskih Turaka za dostupnim, pouzdanim i pravodobnim informacijama o EU-u i njegovoj potpori.

4.2.5. *5. i 6. cilj: Priprema turske zajednice na Cipru za uvođenje i provedbu pravne stečevine*

Instrument TAIEX primjenjuje se za provedbu 5. i 6. cilja Uredbe o pomoći. Pomaže u pripremi turske zajednice na Cipru za provedbu pravne stečevine nakon ukidanja suspenzije njezine primjene kad na snagu stupi sveobuhvatno rješenje za Cipar.

Instrument TAIEX i dalje je važan alat za ostvarivanje ciljeva programa pomoći i podupiranje trgovine preko zelene crte razgraničenja. Aktivnosti TAIEX-a provedene su u 13 sektora pravne stečevine EU-a kako bi se turska zajednica na Cipru približila standardima i postupcima EU-a. Organizirana je ukupno 81 misija stručnjaka i jedna radionica. Osim toga, nastavio se rad na poboljšanju baze podataka svih pravnih tekstova sastavljenih uz potporu TAIEX-a te na osiguravanju daljnjeg poboljšanja kvalitete prijevoda i tumačenja u turskoj zajednici na Cipru.

Potpora trgovini preko zelene crte razgraničenja (u okviru Uredbe Vijeća (EZ) br. 866/2004) i dalje je najdinamičnije i resursno najintenzivnije područje aktivnosti TAIEX-a. Neovisni stručnjaci koje je ovlastila Komisija provodili su redovite fitosanitarne inspekcije svježeg voća i povrća, biljnih proizvoda, krumpira, meda i ribarskih plovila kako bi osigurali da su ispunjeni standardi EU-a za prehrambene proizvode kojima se trguje. U travnju 2024. Ministarstvo zdravstva Republike Cipra izdalo je okružnicu kojom se dopušta trgovina preko zelene crte razgraničenja za šest dodatnih kategorija prerađene hrane, i to kave, limunade, zamrznutog povrća, zamrznutog krumpira, hrane ukiseljene u octu i sušenih listova jute. Time se broj dopuštenih proizvoda prerađene hrane neživotinjskog podrijetla povećao na 14. Stručnjaci TAIEX-a osiguravali su standarde i kvalitetu na razini EU-a provjerama usklađenosti postrojenja za prerađenu hranu na područjima koja nisu pod kontrolom ciparskih vlasti.

4.3. Financijsko izvršenje (ugovori i plaćanja)

4.3.1. Ugovori

Komisija je 2025. preuzela pravne obveze u iznosu od 29,2 milijuna EUR.

4.3.2. Plaćanja

Plaćanja su 2025. iznosila 38,5 milijuna EUR (40,4 milijuna EUR 2024.).

4.4. Praćenje

Komisija je izravno odgovorna za provedbu većine projekata (izravno upravljanje). Osoblje Komisije provodi praćenje na vrlo visokoj razini putem redovitih kontakata s izvođačima, provjera na terenu, sastanaka na lokaciji i sastanaka upravljačkog odbora, kao i u okviru suradnje s lokalnim koordinatorima za financiranje iz EU-a. Tim za bespovratna

sredstva nastavio je pružati tehničku pomoć i podupirati Komisiju u praćenju provedbe ugovora o bespovratnim sredstvima te pomagati korisnicima bespovratnih sredstava u primjeni pravila EU-a za provedbu ugovora o bespovratnim sredstvima, uključujući pravila o sekundarnoj nabavi.

Komisija nekoliko ugovora provodi i u okviru neizravnog upravljanja. Provedbena tijela, kao što su UNDP, Svjetska banka, Goethe-Institut i Njemačka agencija za međunarodnu suradnju (GIZ), izvješćuju Komisiju u skladu s odgovarajućim sporazumima o doprinosu i administrativnim sporazumima. Komisija je aktivno uključena u svakodnevno praćenje tih aktivnosti.

4.5. Revizija i kontrola

U revizijama projekata koji se financiraju u okviru programa pomoći koje je Europski revizorski sud proveo 2025. nisu utvrđeni nikakvi nalazi. Komisijina Služba za unutarnju reviziju 2025. nije provela reviziju nijednog projekta u okviru programa pomoći.

4.6. Evaluacija

Neovisna evaluacija programa pomoći za razdoblje od 2013. do 2018. objavljena je 2022. Rezultati su bili zadovoljavajući. U evaluaciji je zaključeno da je program i dalje relevantan i da ima pozitivan učinak. Potvrđena je europska dodana vrijednost te je navedeno da su zahvaljujući programu održani izgledi za ponovno ujedinjenje. Istaknute su i opća konzistentnost i učinkovitost programa. Međutim, u evaluaciji je naglašeno da se ponovno ujedinjenje Cipra ne može postići samo na temelju programa pomoći jer odgovornost za to snose dvije ciparske zajednice.

U siječnju 2026. započela je evaluacija programa pomoći za razdoblje od 2019. do 2024. Očekuje se da će rezultati evaluacije biti objavljeni 2027.

4.7. Informiranje, promidžba i vidljivost

U 2025. ukupno je organizirano više od 350 aktivnosti za povećanje vidljivosti i komunikacijskih aktivnosti kako bi se predstavio doprinos EU-a razvoju turske zajednice na Cipru i procesu rješavanja ciparskog problema.

4.8. Savjetovanja s Vladom Republike Cipra

Održavali su se redoviti sastanci s predstavnicima Vlade Republike Cipra. Komisija se i dalje oslanja na suradnju s Vladom kad je riječ o provjeri prava vlasništva te olakšavanju rada tehničkih odbora dviju zajednica Isto tako, Komisija se redovito sastaje s Ministarstvom vanjskih poslova i Stalnim predstavništvom Republike Cipra pri EU-u.

5. ZAKLJUČCI

U skladu s ciljevima Uredbe o pomoći Komisija nastavlja pružati pomoć kako bi se olakšalo ponovno ujedinjenje Cipra poticanjem društvenog i gospodarskog razvoja turske zajednice na Cipru i njezina približavanja Europskoj uniji.

Tijekom 2025. pomoć je i dalje bila usmjerena na područja koja su zahtjevna kad je riječ o budućem usklađivanju s pravnom stečevinom, kao i na učinkovito i pravodobno odgovaranje na nove potrebe.

Ustrajanje na relevantnosti, zrelosti, odgovornosti i održivosti projekata polučilo je pozitivne rezultate i bit će temelj za buduće rasprave o programiranju. Osim toga, nastavit će se rad na postizanju većeg i dugoročnog učinka u prioritetnim područjima poduzimanjem strateških mjera. Komisija je spremna, prema potrebi, mobilizirati resurse, među ostalim u okviru programa pomoći, za potporu pregovorima za postizanje rješenja pod pokroviteljstvom UN-a i daljnjoj razradi elemenata tog procesa.